

DISPUTATIO IV.

DE GRATIA UNIVERSIM.

CAPUT I.

DE GRATIA ET DIVERSIS NATURÆ STATIBUS.

ARTICULUS I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT GRATIA DIVINA?

147. *Nota.* Gratia notio varie accipitur : 1°. Pro elegantia tum oris, tum sermonis; sic Prov. 31. v. 30. dicitur : *Fallax gratia et vana est pulchritudo.* Luc. 4. v. 22. *Mirabantur in verbis gratia*, h. e. suavitatem ac vim verborum. 2°. Pro favore, amore vel benevolentia, qua quis alteri acceptus est; sic dicuntur *invenisse gratiam* Gen: 39. v. 4. *Joseph coram Domino suo*, et Luc. 1. v. 30. *Maria apud Deum.* 3°. Pro gratitudine et gratiarum actione; sic 2. Reg. 2. v. 6. David ait : *Ego reddam gratiam, eo quod fecistis verbum istud*, et ad Coloss. 3. v. 16. *In gratia cantantes in cordibus vestris.* Sed hæ acceptiones sunt improprie. 4°. Pro dono gratuito, nec personæ nec naturæ debito; ad Rom. 4. v. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Et c. 11. v. 6. *Si gratia, jam non ex operibus : alioquin gratia jam non est gratia.* Et de hac nobis sermo est, sumpta non pro quolibet dono gratuito, etiam ordinis duntaxat naturalis, sed magis proprie pro dono supernaturali. Hinc

148. *Dico I.* Gratia divina est *donum supernaturale absolute indebitum, gratis concessum a Deo creaturæ rationali, pertinens aliquo modo ad vitam æternam.* Ita fere Catholici omnes. Convenit autem hæc descriptio gratiæ omni, tum internæ, tum externæ, tum aliis quibuscumque : convenit etiam gratiæ soli, de qua hic disputamus.

Dicitur *donum*; quæ vox dilectionis divinæ erga hominem effectum significat.

Supernaturale; intellige tam philosophice, quam theologice tale : ex quo capite excluduntur tum gratiæ naturalis ordinis, tum etiam ordinis supernaturalis, quæ ad Deum tanquam gratiæ et gloriæ auctorem relationem non dicunt.

Absolute indebitum; quibus vocibus excluditur quidem omne debitum

naturæ et personæ naturaliter agentis; non tamen debitum naturæ ut elevate et personæ ex et cum gratia agentis: cujusmodi debitum homo ex operibus in gratia factis habet ad gratiam aliam et visionem beatificam, quæ secundum S. Aug. gratia ex gratia vel pro gratia vocantur. Dicuntur tamen et hæc dona absolute indebita, quia in his deveniendum est ad aliquam gratiam primam, quæ sit prorsus indebita.

Gratis concessum; quæ particula amovet etiam debitum ex parte dantis, cum Deus nulla lege absolute teneatur et obligetur ad gratiam conferendam; sicut priores removerunt debitum ex parte recipientis.

A Deo; ut indicetur causa principalis efficiens talis doni, de qua Ps. 83. v. 12. dicitur: *Gratiam et gloriam dabit Dominus.*

Creaturæ rationali; angelo scilicet et homini, qui sunt subjectum gratiæ capax.

Pertinens aliquo modo ad vitam æternam; causa enim finalis gratiæ hic assignata non est finis tantum ultimus seu *vita æterna*, sed et intermedius et proximus, nempe *opus salutare*, meritum de congruo aut de condigno, *justificatio, augmentum gratiæ* etc.; quæ de se et ex natura sua disponunt ad felicitatem supernaturalem.

149. *Observa.* Sicut a causa efficiente sive Deo gratiam appellavimus *divinam*, ita plures a causa ejus meritoria illam vocant gratiam *Christi*, eamque distinguunt a gratia angelis et homini in statu innocentie atque ipsi Redemptori nostro data; unde et illam definiunt esse donum *homini lapsò ex meritis Christi* concessum. Verum hoc ex sententia dependet, quam quis de motivo Incarnationis tenet.

150. *Dico II.* Gratia *ratione finis* dividitur in gratis datam et gratum facientem. *Gratis data* est donum supernaturale indebitum non in propriam recipientis, sed in aliorum salutem per se et primario ordinatum; sic autem dicitur vel per antonomasiam, cum de ea Christus diserte enuntiet Matth. 10. v. 8. *Gratis accepistis, gratis date*: vel per usurpationem generis pro specie ignobiliore; nam gratia gratis data ignobilior a S. Th. 1. 2. q. 3. a. 5. dicitur, quia ex se hominem Deo immediate non conjungit, nec gratum reddit. *Gratum faciens* est donum simile ad propriam recipientis salutem per se et primario ordinatum; per hanc enim homo efficitur Deo acceptus vel dispositivè vel formaliter.

Species *gratiæ gratis datæ* novem, juxta communem Theologorum, recensentur a S. Paulo 1. ad Cor. 12. his verbis: *Unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo scientiæ; alii autem sermo scientiæ secundum eundem Spiritum; alii fides in eodem Spiritu; alii gratia sanitatum in uno Spiritu; alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.* Ubi tres priores referuntur ad plenam rerum divinarum cognitionem: quatuor sequentes ad confirmandam doctrinam: duæ postremæ ad instructionem et doctrinæ expositionem; in quibus ternis habentur dotes et officia eorum, quibus gratia gratis data collata est, ut aliorum saluti docendo et persuadendo consulant.

Est autem *Sermo scientiæ* specialis notitia et facultas ex altissimis fidei principiis eliciendi conclusiones.

Sermo scientiæ est specialis notitia et facultas mysteria fidei declarandi per adjumenta rerum humanarum et exempla.

Fides hic vel sumitur pro intelligentia insigni rerum divinarum, et tunc ordine priora dona præcedit: vel pro constanti fiducia in Deum, ad quidvis impetrandum et miracula patrandum, quæ vel supponit vel includit fidem Theologicam.

Gratia sanitatum est virtus curandi corpora, modo facultatem naturæ superante.

Operatio virtutum est facultas operandi alia miracula in fidei confirmationem.

Prophetia est gratia cognoscendi et prædicendi, quæ sunt a cognitione hominum remota.

Discretio spirituum est donum scrutandi corda, et distinguendi inter ea, quæ a Dei Spiritu aut a dæmone in via salutis aguntur.

Gratia linguarum est peritia multiplicis idiomatis cum facultate expedita proferendi verba.

Interpretatio sermonum est gratia intelligendi abstrusos verbi divini sensus, eosque secundum Dei revelantis mentem aliis declarandi.

151. *Dico III.* Gratia, nempe gratum faciens, *ratione modi existendi* dividitur 1º. in increatam et creatam. *Increata* non dicitur tantum illa, quæ ex parte principii sumitur, uti est amor Dei erga homines æternus: sed quæ etiam ex parte subjecti attenditur et donum est, sed increatum, quemadmodum *missio Verbi* in carne, et *Spiritus sancti*, a Scriptura et Patribus vocatur. *Creatam* est donum a Deo distinctum ac creatum.

2º. In externam et internam. *Externa* extrinsecus hominem afficit, uti est prædicatio Evangelii, institutio Sacramentorum; item incarnatio, passio, exemplum Christi etc. *Interna* in ipsa anima recipitur, qualis gratia sanctificans, habitus infusi, illustrationes Spiritus sancti etc.

3º. In gratiam intellectus et gratiam voluntatis. *Gratia intellectus* est interna mentis illustratio divinitus proponens intellectui vel verum supernaturale credendum, vel bonum supernaturale agendum. *Gratia voluntatis* est facta divinitus immediata motio, inclinatio, excitatio aut provocatio voluntatis ad aliquid supernaturale.

4º. In actualem et habituales. *Actualis* est, quæ per modum actus seu motionis transeuntis conceditur. *Habitualis*, quæ confertur per modum habitus, seu qualitatis fixæ et permanentis. Hæc subdividitur in gratiam sanctificantem vel justificantem, virtutes infusas et dona Spiritus sancti. *Sanctificans* dicitur illa gratia, quæ homo fit justus formaliter: *Virtus infusa* est quæ naturæ viribus acquiri nequit, sed a solo Deo infunditur, estque vel theologia vel moralis: *Donum Spiritus sancti* vocatur habitus supernaturalis, quo quis proprie disponitur, ut a S. Spiritu ad actionem quamdam præstantissimam sibi utilem eliciendam moveatur.

Septem numerantur hujusmodi, quorum tria, scilicet *donum scientiæ, intellectus et scientiæ* ad facultatem intelligendi; quatuor alia, nempe *donum consilii, pietatis, fortitudinis et timoris* ad voluntatem spectant.

152. *Dico IV.* Gratia, videlicet actualis, ratione diversi respectus ad liberum consensum, dividitur

1°. In gratiam excitantem et adjuvantem, quarum mentionem facit TRID. Sess. 6. c. 6. et AUG. L. 2. de pecc. mer. c. 18. n. 31. Item in gratiam operantem et cooperantem, quarum ex Apostolo meminit AUG. L. de gr. et lib. arb. c. 17. n. 23. Denique in gratiam prævenientem, comitantem et subsequentem, quas notat TRID. Sess. 6. c. 16. Gratia *excitans, operans* et *præveniens* consistit tum in illustratione intellectus, tum in voluntatis motione, quas Deus in nobis, physice quidem, non tamen moraliter et libere agentibus, atque hinc sine nobis excitat, ut bene velimus et bene agamus. *Adjuvans, cooperans* et *comitans* consistit in auxilio supernaturali, quo Deus nobiscum libere agentibus ad omnes et singulos actus supernaturales liberos concurrat et influit. Huc etiam ab aliis reducitur gratia *subsequens*; ab aliis autem constituitur in auxilio divino, quo ad opus externum perficiendum, et in bono proposito perseverandum indigemus.

2°. In gratiam sufficientem et efficacem. *Sufficiens* pure talis est ut efficaci opposita, est illa, quæ dat quidem posse operari, sed non ipsum operari, ex defectu nempe voluntatis illam habentis, non autem ex ipsius auxilii defectu. *Efficax* est, quæ dat posse simul et operari, suumque effectum semper certo et infallibiliter assequitur. Hinc vero subdividitur in efficacem ex se et ab intrinseco, et in efficacem ab extrinseco; quod si in circumstantiarum congruitate stet, gratia vocatur congrua: si in prævisione divina, efficax ab eventu dicitur.

ARTICULUS II.

QUID ET QUOTUPLEX SIT NATURÆ HUMANÆ STATUS?

153. *Nota.* Nomine *status* in Jure Civili significatur personæ conditio, prout est sui vel alterius juris: in Jure Canonico ratio vivendi cum certa quadam obligatione vel immobilitate: in Theologia morali vel idem significatur, vel modus existendi in peccato vel gratia: in Theologia Scholastica vocatur a Scoto *stabilis permanentia legibus divinæ Sapientiæ firmata*. Nomine *naturæ humanæ* intelligitur genus humanum secundum suam essentiam et facultates naturales. Per *essentiam* denotantur tum partes metaphysicæ, tum physicæ; per *facultates naturales*, naturaliter debitæ et competentes potentie, tum internæ tum externæ, spirituales item et materiales.

154. *Dico.* Status *naturæ* est certa conditio totius generis humani, seu modus se habendi in ordine ad finem ultimum secundum divinæ Providentiæ legem. Hinc 1°. extrinsece connotat legem et ordinationem Dei ad finem ultimum: 2°. intrinsece importat vel accidentia et dispositiones, quibus homo ad eum finem consequendum juvatur; vel saltem circumstantias, quibus ab illius assecutione impeditur. Multiplex discernitur: videlicet

Status naturæ puræ, præter extrinsecum connotatum status naturæ universim descriptæ, dicit duplicem carentiam: *primam* peccati; quia homo in puris naturalibus creatus consideratur sine peccato: *secundam* gratiæ et donorum supernaturalium, atque etiam gratuitarum perfectionum; unde ejusmodi homo foret subjectus naturæ humanæ infirmitatibus, quibus nunc

subjacet; neque ordinaretur ad visionem Dei intuitivam et supernaturalem, sed solum abstractivam et naturalem.

Status naturæ integræ nihil differt a priori, nisi quod specialem perfectionem sive naturalem sive supernaturalem, sive ab intrinseco sive ab extrinseco habeat, quæ in perfecta subjectione appetitus sensitivi ad rationem consistit, ita ut pars inferior contra superiorem moveri, aut rationem prævenire non permittatur. Quamvis enim *donum integritatis* sæpius magis diffusum et uberius sumatur, in assignata tamen perfectione præcise consistit, quatenus *naturæ puræ* integræ opponitur.

Status naturæ elevatæ in eo superat naturam puram, quod dicat ordinationem ad beatitudinem supernaturalem; et consequenter gratias ac dona supernaturalia connotat, quæ ad eam disponunt aut requiruntur.

Status naturæ innocentis, seu originalis justitiæ, præter donum integritatis et elevationis includit duo alia; *primum*, gratiam sanctificantem cum virtutibus infusus: *secundum*, immunitatem a morte, morbis reliquisque vitæ humanæ infirmitatibus ac miseriis per auxilium supernaturale vel naturæ.

Status naturæ lapsæ, prout præcise opponitur statibus naturæ puræ, integræ et elevatæ, importat naturam obnoxiam peccato et peccati pœnis: prout autem opponitur *justitiæ originali*, et inductus est per peccatum Adami, dicit hominem reum culpæ, privatum gratia, subjectum rebellionis concupiscentiæ, morti, cæterisque vitæ hujus miseriis, tanquam statutis peccato pœnis. His accedunt etiam habitus vitiosi ex frequentatione peccatorum vel propria vel aliena progenitorum contracti, aliaque, ex quibus difficultas opera honesta exercendi oritur.

Status naturæ reparatæ, nempe *per Christum*, est, in quo per merita Christi liberamur a noxa peccati originalis cæterisque actualibus, restituimur gratiæ sanctificantis, et primævo illi juri ad æternam felicitatem; sic tamen, ut non omnia per peccatum Adami inflicta vulnera sanentur, sed omnes fere pœnalitates in nobis remaneant ad exercitium virtutis.

155. *Observe.* Status tres priores nec unquam extiterunt, nec nunc existunt; tres posteriores autem vel extiterunt, vel existunt. Fuit enim Adamus in statu *justitiæ originalis*: in statu naturæ lapsæ nascuntur omnes Adami posteri, et manent ante baptismum: demum in statu naturæ reparatæ sunt omnes homines per Christi merita redempti. Quæ quamvis apud Catholicos certa sint, disputatur tamen de statu justitiæ originalis cum hæreticis: cum iisdem est controversia de possibilitate status naturæ puræ: denique nec *Catholici* quidem consentiunt circa quæstionem: utrum natura lapsa debiliior sit, quam fuisset natura pura.

ARTICULUS III.

AN ADAMUS IN STATU JUSTITIÆ ORIGINALIS FUERIT CONDITUS?

156. *Nota.* Pelagius, apud S. AUG. L. 2. de grat. Christi et de pecc. orig. c. 13. sic ait: *Infantes, qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo fuit Adam ante prævaricationem*; quibus verbis non tantum negavit peccatum originale, qui capitalis illius error est, sed negavit Adamo gratiam, eumque